UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kahdeksas jaosto)

19 päivänä toukokuuta 2010 *

Asiassa T-19/05,

Boliden AB, kotipaikka Tukholma (Ruotsi),

Outokumpu Copper Fabrication AB, aiemmin Boliden Fabrication AB, kotipaikka Västerås (Ruotsi), ja

Outokumpu Copper BCZ SA, aiemmin Boliden Cuivre & Zinc SA, kotipaikka Liège (Belgia),

edustajinaan aluksi asianajajat C. Wetter ja O. Rislund, sittemmin asianajajat Wetter ja M. Johansson,

kantajina,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään É. Gippini Fournier ja S. Noë,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

jossa on kyse ensinnäkin [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 3.9.2004 tehdyn komission päätöksen K(2004) 2826 (Asia COMP/E-1/38.069 – Kupariset vesi- ja viemäriputket) 1 artiklan a, b ja c alakohdan kumoamisvaatimuksesta, siltä osin kuin näissä kohdissa todetaan kantajien osallistuneen kilpailusääntöjen rikkomiseen 1.7.1995 ja 27.8.1998 välisenä aikana sekä 10.12.1998 ja 7.10.1999 välisenä aikana, ja toiseksi kyseisessä päätöksessä kantajille määrätyn sakon määrän alentamisvaatimuksesta ja jossa komissio on kolmanneksi nostanut vastakanteen, jossa se vaatii mainitun määrän korottamista,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Martins Ribeiro sekä tuomarit S. Papasavvas ja N. Wahl (esittelevä tuomari),

kirjaaja: hallintovirkamies C. Kantza,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 4.11.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asian tausta

1 Kantajat, Outokumpu Copper Fabrication AB (aiemmin Boliden Fabrication AB), Outokumpu Copper BCZ SA (aiemmin Boliden Cuivre & Zinc SA) ja Boliden AB kuuluvat Boliden-konserniin, jonka emoyhtiö, Boliden, on Ruotsin oikeuden mukaan perustettu yhtiö, joka on noteerattu Tukholman pörssissä ja jolla on toimipaikkoja Euroopassa ja Kanadassa. Konserni on erikoistunut muun muassa kaivostoimintaan sekä metallien ja mineraalien, pääasiassa kuparin ja sinkin, jalostukseen ja myyntiin.

1. *Hallinnollinen menettely*

2 Saatuaan tammikuussa 2001 tietoja Mueller Industries Inc:lta (jäljempänä Mueller) Euroopan yhteisöjen komissio teki vuoden 2001 maaliskuussa yllätystarkastuksia useiden kuparisten putkien alalla toimivien yritysten tiloissa 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 ([EY 81] ja [EY 82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus; EYVL 1962, 13, s. 204) 14 artiklan nojalla.

3 Lisätarkastuksia tehtiin 9. ja 10.4.2001 KME Germany AG:n (aiemmin KM Europa Metal AG) sekä Outokumpu Oyj:n ja Luvata Oy:n (aiemmin Outokumpu Copper Products Oy) (jäljempänä yhdessä Outokumpu-konserni) tiloissa. Outokumpu-konserni toimitti 9.4.2001 komissiolle yhteistyötarjouksen sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EYVL 1996, C 207, s. 4; jäljempänä vuoden 1996 yhteistyötiedonanto) nojalla sekä teollisuusputkien että vesi- ja viemäriputkien osalta. Lisätarkastusten perusteella komissio jakoi kupariputkia koskevan tutkimuksensa kolmeksi erilliseksi menettelyksi eli asiaksi COMP/E-1/38.069 (Kupariset vesi- ja viemäriputket), asiaksi COMP/E-1/38.121 (Putken liittimet) ja COMP/E-1/38.240 (Teollisuusputket).

4 Outokumpu-konserni toimitti 30.5.2001 päivätyllä kirjeellä komissiolle muistion, johon oli liitetty joitakin liitteitä ja jossa kuvattiin kupariputkien alaa ja sitä koskevia yhteistoimintasopimuksia.

5 Asian COMP/E-1/38.240 (Teollisuusputket) yhteydessä komissio keskusteli 5.6.2002 omasta aloitteestaan Outokumpu-konsernin edustajien kanssa sen tekemästä yhteistyötarjouksesta. Outokumpu-konserni ilmoitti myös olevansa valmis siihen, että komissio esittää kysymyksiä sen palveluksessa oleville henkilöille, jotka ovat osallistuneet asiassa COMP/E-1/38.069 (Kupariset vesi- ja viemäriputket) käsiteltäviin sopimuksiin.

6 Asian COMP/E-1/38.240 (Teollisuusputket) yhteydessä komissio yhtäältä lähetti heinäkuussa 2002 asetuksen N:o 17 11 artiklan mukaisesti tietojensaantipyyntöjä

Wieland-Werke AG:lle (jäljempänä Wieland) ja KME-konsernille [joka muodostuu yhtiöistä KME Germany, KME France SAS (aiemmin Tréfimétaux SA) ja KME Italy SpA (aiemmin Europa Metalli SpA)] ja toisaalta pyysi Outokumpu-konsernia toimittamaan sille lisätietoja. KME-konserni vastasi tietojensaantipyyntöön 15.10.2002. Vastaukseen sisältyi myös ilmoitus sekä pyyntö, että siihen sovellettaisiin vuoden 1996 yhteistyötiedonantoa asian COMP/E-1/38.069 (Kupariset vesi- ja viemäriputket) yhteydessä. Lisäksi KME-konserni antoi komissiolle luvan käyttää kaikkia asian COMP/E-1/38.240 (Teollisuusputket) yhteydessä annettuja tietoja asiassa COMP/E-1/38.069 (Kupariset vesi- ja viemäriputket).

7 Wieland toimitti 23.1.2003 komissiolle ilmoituksen, joka sisältää pyynnön, että siihen sovellettaisiin vuoden 1996 yhteistyötiedonantoa asiassa COMP/E-1/38.069 (Kupariset vesi- ja viemäriputket).

8 Asian COMP/E-1/38.069 (Kupariset vesi- ja viemäriputket) yhteydessä komissio lähetti 3.3.2003 tietojensaantipyyntöjä Boliden-konsernille, HME Nederland BV:lle (jäljempänä HME) ja Chalkor AE Epexergasias Metallonille (jäljempänä Chalkor) sekä 20.3.2003 IMI-konsernille (joka muodostuu yhtiöistä IMI plc, IMI Kynoch Ltd ja Yorkshire Copper Tube).

9 Chalkorin edustajat tapasivat 9.4.2003 komission edustajat ja pyysivät asiassa COMP/E-1/38.069 (Kupariset vesi- ja viemäriputket) vuoden 1996 yhteistyötiedonannon soveltamista.

10 Asian COMP/E-1/38.069 (Kupariset vesi- ja viemäriputket) yhteydessä komissio antoi 29.8.2003 kyseisille yhtiöille osoitetun väitetiedoksiannon. Sen jälkeen, kun näille

yhtiöille oli annettu mahdollisuus tutustua asian asiakirjoihin sähköisesti ja kun ne olivat esittäneet kirjallisia huomautuksia, näitä yhtiöitä, HME:tä lukuun ottamatta, kuultiin suullisesti 28.11.2003.

11 Komissio teki 16.12.2003 päätöksen K(2003) 4820 lopullinen [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Ssia COMP/E-1/38.240 – Teollisuusputket), jonka tiivistelmä julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 28.4.2004 (EUVL L 125, s. 50).

2. *Riidanalainen päätös*

12 Komissio teki 3.9.2004 päätöksen K(2004) 2826 [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Ssia COMP/E-1/38.069 – Kupariset vesi- ja viemäriputket; jäljempänä riidanalainen päätös), jonka tiivistelmä julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 13.7.2006 (EUVL L 192, s. 21).

13 Riidanalainen päätös sisältää muun muassa seuraavat säännökset:

”*1 artikla*

Seuraavat yritykset ovat rikkoneet [EY] 81 artiklan 1 kohtaa sekä 1 päivästä tammikuuta 1994 ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohtaa osallistumalla mainittujen ajanjak-

sojen aikana sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuuteen, jolla sovittiin hinnoista ja jaettiin markkinat kuparisten vesi- ja viemäriputkien alalla:

a) Boliden – – yhdessä Outokumpu Copper Fabrication[in] – – ja Outokumpu Copper BCZ[:n] – – kanssa 3 päivästä kesäkuuta 1988 22 päivään maaliskuuta 2001;

b) Outokumpu Copper Fabrication – – yhdessä Boliden[in] – – ja Outokumpu Copper BCZ[:n] – – kanssa 3 päivästä kesäkuuta 1988 22 päivään maaliskuuta 2001;

c) Outokumpu Copper BCZ – – yhdessä Boliden[in] – – ja Outokumpu Copper Fabrication[in] – – kanssa 3 päivästä kesäkuuta 1988 22 päivään maaliskuuta 2001;

d) Austria Buntmetall AG:

   i) yhdessä Buntmetall Amstetten [GmbH:n] kanssa viimeistään 29 päivästä elokuuta 1998 8 päivään heinäkuuta 1999 ja

   ii) yhdessä Wieland[in] – – ja Buntmetall Amstetten[in] – – kanssa 9 päivästä heinäkuuta 1999 22 päivään maaliskuuta 2001;

e) Buntmetall Amstetten – –:

   i) yhdessä Austria Buntmetall[in] – – kanssa viimeistään 29 päivästä elokuuta 1998 8 päivään heinäkuuta 1999 ja

ii) yhdessä Wieland[in] – – ja Austria Buntmetall[in] – – kanssa 9 päivästä heinäkuuta 1999 22 päivään maaliskuuta 2001;

f) [Chalkor] – – viimeistään 29 päivästä elokuuta 1998 ainakin syyskuun alkuun 1999;

g) [HME] – – viimeistään 29 päivästä elokuuta 1998 22 päivään maaliskuuta 2001;

h) IMI – – yhdessä IMI Kynoch[in] – – ja Yorkshire Copper Tube[n] – – kanssa 29 päivästä syyskuuta 1989 22 päivään maaliskuuta 2001;

i) IMI Kynoch – – yhdessä IMI[:n] – – ja Yorkshire Copper Tube[n] – – kanssa 29 päivästä syyskuuta 1989 22 päivään maaliskuuta 2001;

j) Yorkshire Copper Tube – – yhdessä IMI[:n] – – ja IMI Kynoch[in] – – kanssa 29 päivästä syyskuuta 1989 22 päivään maaliskuuta 2001;

k) [KME Germany]:

i) yksin 3 päivästä kesäkuuta 1988 19 päivään kesäkuuta 1995 ja

ii) yhdessä [KME Francen] ja [KME Italyn] kanssa 20 päivästä kesäkuuta 1995 22 päivään maaliskuuta 2001;

l) [KME Italy]:

i) yhdessä [KME Francen] kanssa 29 päivästä syyskuuta 1989 19 päivään kesäkuuta 1995 ja

ii) yhdessä [KME Germanyn] ja [KME Francen] kanssa 20 päivästä kesäkuuta 1995 22 päivään maaliskuuta 2001;

m) [KME France]:

i) yhdessä [KME Italyn] kanssa 29 päivästä syyskuuta 1989 19 päivään kesäkuuta 1995 ja

ii) yhdessä [KME Germanyn] ja [KME Italyn] kanssa 20 päivästä kesäkuuta 1995 22 päivään maaliskuuta 2001;

– –

s) Outokumpu – – yhdessä [Luvatan] kanssa 29 päivästä syyskuuta 1989 22 päivään maaliskuuta 2001;

t) [Luvata] yhdessä Outokum[mun] – – kanssa 29 päivästä syyskuuta 1989 22 päivään maaliskuuta 2001;

u) Wieland – –:

i) yksin 29 päivästä syyskuuta 1989 8 päivään heinäkuuta 1999 ja

ii) yhdessä Austria Buntmetall[in] – – ja Buntmetall Amstetten[in] – – kanssa 9 päivästä heinäkuuta 1999 22 päivään maaliskuuta 2001.

2 artikla

Määrätään 1 artiklassa tarkoitetuista rikkomisista seuraavat sakot:

a) Boliden – –, [Outokumpu Copper Fabrication] ja [Outokumpu Copper BCZ] yhteisvastuullisesti 32,6 miljoonaa euroa

b) Austria Buntmetall – – ja Buntmetall Amstetten – – yhteisvastuullisesti 0,6695 miljoonaa euroa

c) Austria Buntmetall – –, Buntmetall Amstetten – – ja Wieland – –, yhteisvastuullisesti 2,43 miljoonaa euroa

d) [Chalkor] 9,16 miljoonaa euroa

e) [HME] – – 4,49 miljoonaa euroa

f) IMI – –, IMI Kynoch – – ja Yorkshire Copper Tube – – yhteisvastuullisesti 44,98 miljoonaa euroa

g) [KME Germany] 17,96 miljoonaa euroa

h) [KME Germany], [KME France] ja [KME Italy] yhteisvastuullisesti 32,75 miljoonaa euroa

i) [KME Italy] ja [KME France] yhteisvastuullisesti 16,37 miljoonaa euroa

j) Outokumpu – – ja [Luvata] yhteisvastuullisesti 36,14 miljoonaa euroa

k) Wieland – – yksin 24,7416 miljoonaa euroa.

– –”

14 Komissio katsoi, että kyseiset yritykset olivat osallistuneet yhtenä kokonaisuutena pidettävään, jatkettuun, monitahoiseen ja Boliden-konsernin, KME-konsernin ja Wielandin tapauksessa monimuotoiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen (jäljempänä kartelli tai kyseessä oleva kilpailusääntöjen rikkominen). Komissio totesi lisäksi, että kansalliset järjestelyt sinänsä eivät ole riidanalaisen päätöksen kohteena (riidanalaisen päätöksen 2 ja 106 perustelukappale).

Kyseessä olevat tuotteet ja markkinat

15 Kyseessä oleva ala, kupariputkien valmistus, käsittää kaksi tuoteryhmää eli yhtäältä teollisuusputket, jotka jaetaan alaryhmiin käyttötarkoituksen mukaan (ilmastointi ja jäähdytys, putkiyhteet, kaasulämmittimet, suodatuskuivurit ja tietoliikenne), ja toisaalta vesi- ja viemäriputket, joita käytetään vesi-, kaasu-, öljy- ja lämmityslaitteissa rakennusteollisuudessa (riidanalaisen päätöksen kolmas perustelukappale).

16 Komissio katsoi, että asia COMP/E-1/38.069 (Kupariset vesi- ja viemäriputket) ja asia COMP/E-1/38.240 (Teollisuusputket) koskivat kahta erillistä kilpailusääntöjen rikkomista. Tältä osin se tukeutui lähinnä siihen, että ”vesi- ja viemäriputkia koskeviin järjestelyihin ja toisaalta teollisuusputkia koskeviin järjestelyihin osallistuivat eri yritykset (ja työntekijät), ja kartellit oli organisoitu eri tavalla”. Lisäksi vesi- ja viemäriputkien ala erosi komission mukaan teollisuusputkien alasta tuotteiden asiakaskunnan, käyttötarkoituksen ja teknisten ominaisuuksien osalta (riidanalaisen päätöksen neljäs ja viides perustelukappale).

17 Kuparisista vesi- ja viemäriputkista komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä, että tämä tuoteryhmä käsitti kaksi alaryhmää: yksinkertaiset kupariset vesi- ja viemäriputket ja muovitetut kupariset vesi- ja viemäriputket. Komissio huomautti, että ”yksinkertaiset kupariset vesi- ja viemäriputket sekä muovitetut kupariset vesi- ja viemäriputket eivät ole välttämättä keskenään korvattavissa, ja merkityksellisten markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta annetun komission tiedonannon [(EYVL 1997, C 372, s. 5)] perusteella arvioituna niiden voitaisiin mahdollisesti katsoa muodostavan erilliset tuotemarkkinat”. Riidanalaisen päätöksen yhteydessä komissio totesi kuitenkin, että nämä kaksi tuotteiden alaryhmää katsotaan

”yhdeksi tuoteryhmäksi, sillä kumpaakin alaryhmää koskevissa järjestelyissä olivat mukana oleellisesti samat yritykset (ja työntekijät) ja järjestelyt oli organisoitu samalla tavalla” (riidanalaisen päätöksen 13 ja 459 perustelukappale).

18 Komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä myös, että Euroopan talousalue (ETA) muodosti merkitykselliset maantieteelliset markkinat. Se arvioi, että vuonna 2000 ETA:ssa yksinkertaisten kuparisten vesi- ja viemäriputkien markkinoiden arvo oli noin 970,1 miljoonaa euroa ja muovitettujen kuparisten vesi- ja viemäriputkien 180,9 miljoonaa euroa. Näiden markkinoiden yhteenlasketuksi arvoksi vuonna 2000 ETA:ssa on tämän vuoksi arvioitu 1 151 miljoonaa euroa (riidanalaisen päätöksen 17 ja 23 perustelukappale).

Kyseessä olevan kilpailusääntöjen rikkomisen osatekijät

19 Komissio totesi, että kyseessä oleva kilpailusääntöjen rikkominen ilmeni kolmella erillisellä mutta toisiinsa liittyvällä tavalla (riidanalaisen päätöksen 458 ja 459 perustelukappale). Kartellin ensimmäinen osa eli SANCO-järjestelyt muodostui niin kutsuttujen ”SANCO-tuottajien” välisistä järjestelyistä; SANCO on KME-ryhmän, Wielandin ja Boliden-konsernin tuottamien yksinkertaisten kuparisten vesi- ja viemäriputkien merkki (riidanalaisen päätöksen 115–118, 125–146 ja 456 perustelukappale).

20 Kyseessä olevan kilpailusääntöjen rikkomisen toinen osa eli WICU- ja Cuprotherm-järjestelyt käsitti niin kutsuttujen WICU- ja Cuprotherm-tuottajien väliset sopimukset; WICU ja Cuprotherm ovat KME-konsernin ja Wielandin tuottamien muovitettujen kuparisten vesi- ja viemäriputkien merkkejä (riidanalaisen päätöksen 121 ja 149 perustelukappale).

21 Kartellin kolmas osa eli laajennetut eurooppalaiset järjestelyt koski laajemman yksinkertaisten kuparisten vesi- ja viemäriputkien tuottajien ryhmän piirissä tehtyjä

sopimuksia. Siihen osallistuivat edellä 19 ja 20 kohdassa mainitut yritykset sekä Buntmetall-konserni (joka muodostuu Austria Buntmetall- ja Buntmetall Amstetten -yhtiöistä), Chalkor, HME, IMI-konserni, Mueller ja Outokumpu-konserni (riidanalaisen päätöksen 147, 148, 192 ja 459–462 perustelukappale).

Kyseessä olevan kilpailusääntöjen rikkomisen kesto ja jatkettu luonne

22 Komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä, että kyseessä oleva kilpailusääntöjen rikkominen alkoi KME-konsernin ja Boliden-konsernin osalta 3.6.1988, IMI-konsernin, Outokumpu-konsernin ja Wielandin osalta 29.9.1989, Muellerin osalta 21.10.1997 sekä Chalkorin, Buntmetall-konsernin ja HME:n osalta viimeistään 29.8.1998. Kilpailusääntöjen rikkomisen päättymispäivänä komissio piti päivämäärää 2.3.2001, paitsi Muellerin ja Chalkorin osalta, jotka komission mukaan lopettivat kartelliin osallistumisen 8.1.2001 ja syyskuussa 1999 (riidanalaisen päätöksen 597 perustelukappale).

23 Kyseessä olevan kilpailusääntöjen rikkomisen jatketusta luonteesta komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä Boliden-konsernin, IMI-konsernin, KME-konsernin, Outokumpu-konsernin ja Wielandin osalta, että vaikka kartelli toimi vähemmän intensiivisesti yhtäältä vuoden 1990 ja joulukuun 1992 välisenä aikana ja toisaalta heinäkuun 1994 ja heinäkuun 1997 välisenä aikana, kilpailua rajoittava toiminta ei ollut kuitenkaan koskaan täysin loppunut, joten kyseessä oleva kilpailusääntöjen rikkominen muodosti todellakin yhtenä kokonaisuutena pidettävän kilpailusääntöjen rikkomisen, joka ei ollut vanhentunut (riidanalaisen päätöksen 466, 471, 476, 477 ja 592 perustelukappale).

Sakkojen määrän vahvistaminen

24 Riidanalaisella päätöksellä komissio määräsi [EY] 81 ja [EY] 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 23 artiklan 2 kohdan sekä asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla sakkoja Boliden-konsernille, Buntmetall-konsernille, Chalkorille, HME:lle, IMI-konsernille, KME-konsernille, Outokumpu-konsernille ja Wielandille (riidanalaisen päätöksen 842 perustelukappale ja 2 artikla).

25 Komissio määritti sakkojen määrät kyseessä olevan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella, ja nämä kaksi arviointiperustetta mainitaan nimenomaisesti asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdassa ja asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa, jota riidanalaisen päätöksen mukaan sovellettiin kyseessä olevan rikkomisen tapahtumahetkellä (riidanalaisen päätöksen 601–603 perustelukappale).

26 Vahvistaakseen kullekin yritykselle määrätyn sakon määrän komissio sovelsi menetelmää, joka on määritelty suuntaviivoissa asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja [HT] 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä suuntaviivat), vaikkakaan komissio ei viitannut siihen systemaattisesti. Riidanalaisessa päätöksessä komissio arvioi myös, täyttivätkö kyseiset yritykset vuoden 1996 yhteistyötiedonannossa vahvistetut edellytykset ja missä määrin.

Sakon laskentapohja

– Vakavuus

27 Kyseessä olevan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arvioinnissa komissio otti huomioon rikkomisen luonteen, sen todellisen vaikutuksen markkinoihin, asian kannalta merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden laajuuden ja näiden markkinoiden koon (riidanalaisen päätöksen 605 ja 678 perustelukappale).

28 Komissio totesi, että käsiteltävässä asiassa tarkoitettujen käytäntöjen kaltainen markkinoiden jakaminen ja hintojen vahvistaminen muodostivat jo luonteensa puolesta erittäin vakavan kilpailusääntöjen rikkomisen, ja katsoi, että maantieteelliset markkinat, joihin kartellin vaikutukset kohdistuivat, vastaisivat ETA:n aluetta. Komissio otti myös huomioon sen, että kupariset vesi- ja viemäriputket olivat erittäin tärkeä teollisuudenala, jonka arvoksi oli arvioitu 1 151 miljoonaa euroa ETA:ssa vuonna 2000, joka oli kartellin viimeinen kokonainen toimintavuosi (riidanalaisen päätöksen 606 ja 674–678 perustelukappale).

29 Todellisesta vaikutuksesta markkinoihin komissio totesi, että oli olemassa riittävää näyttöä siitä, että kartellilla on kaiken kaikkiaan ollut vaikutusta kyseisillä markkinoilla erityisesti hintoihin, vaikka tätä vaikutusta ei voitukaan tarkasti määrittää (riidanalaisen päätöksen 670 ja 673 perustelukappale). Tässä toteamuksessaan komissio tukeutui useisiin aihetodisteisiin. Ensinnäkin se tukeutui kartellin toimeenpanoon ja viittasi siihen, että sen osapuolet olivat vaihtaneet tietoja myyntimääristä ja hintatasoista (riidanalaisen päätöksen 629 ja 630 perustelukappale).

30 Toiseksi komissio huomioi sen, että kartellin jäsenten osuus ETA:n markkinoista oli huomattava eli 84,6 prosenttia (riidanalaisen päätöksen 635 perustelukappale).

31 Kolmanneksi komissio tukeutui kartellin jäsenten kokoustensa yhteydessä laatimiin taulukoihin, muistioihin ja muistiinpanoihin. Näistä asiakirjoista ilmeni komission mukaan, että hinnat olivat nousseet kartellin tiettyjen jaksojen aikana ja että kartellin jäsenet olivat saaneet lisätuloja aiempiin jaksoihin nähden. Komission mukaan tietyt kyseisistä asiakirjoista osoittivat, että kartelliin osallistuneet henkilöt katsoivat kyseisten yritysten saavuttaneen hintatavoitteensa kartellin avulla. Komissio tukeutui myös ilmoituksiin, joita esittivät erään Boliden-konserniin kuuluvan yhtiön aiempi johtaja M sekä Wieland, Boliden-konserni ja Mueller yhteistyönsä puitteissa (riidanalaisen päätöksen 637–654 perustelukappale).

32 Lopuksi komissio totesi, että kartellin osapuolten markkinaosuudet pysyivät suhteellisen vakaina koko kartellin ajan, vaikka osa asiakkaista oli siirtynyt osallistujalta toiselle (riidanalaisen päätöksen 671 perustelukappale).

33 Komissio päätteli tämän perusteella, että kyseiset yritykset olivat rikkoneet erittäin vakavasti kilpailusääntöjä (riidanalaisen päätöksen 680 perustelukappale).

– Eriytetty kohtelu

34 Komissio yksilöi riidanalaisessa päätöksessä neljä ryhmää, joiden se katsoi heijastavan yritysten suhteellista merkitystä kyseessä olevassa kilpailusääntöjen rikkomisessa.

Komission toteuttama kartellin jäsenten jakaminen useisiin ryhmiin perustuu kartellin osapuolten markkinaosuuksiin kyseessä olevien tuotteiden myynnissä ETA:ssa vuoden 2000 aikana. Tämän seurauksena KME-konsernin katsottiin olevan kyseessä olevien markkinoiden suurin toimija ja se luokiteltiin ensimmäiseen ryhmään. Wieland-konsernia (joka muodostui Wielandista ja Buntmetall-konsernista, joka siirtyi Wielandin määräysvaltaan heinäkuussa 1999), IMI-konsernia ja Outokumpu-konsernia pidettiin näillä markkinoilla keskisuurina toimijoina ja ne sijoitettiin toiseen ryhmään. Boliden-konserni sijoitettiin kolmanteen ryhmään. Neljännessä ryhmässä ovat HME ja Chalkor (riidanalaisen päätöksen 681–692 perustelukappale).

35 Markkinaosuudet määritettiin sen liikevaihdon perusteella, jonka kukin kilpailusääntöjen rikkoja sai vesi- ja viemäriputkien myynnistä yhdistetyillä yksinkertaisten kuparisten vesi- ja viemäriputkien sekä muovitettujen kuparisten vesi- ja viemäriputkien markkinoilla. Näin ollen niiden yritysten, jotka eivät myyneet WICU- ja Cuprotherm-putkia, markkinaosuudet laskettiin jakamalla niiden yksinkertaisten kuparisten vesi- ja viemäriputkien liikevaihto yksinkertaisten kuparisten vesi- ja viemäriputkien sekä muovitettujen kuparisten vesi- ja viemäriputkien markkinoiden yhteenlasketulla koolla (riidanalaisen päätöksen 683 ja 692 perustelukappale).

36 Näin ollen komissio vahvisti sakon laskentapohjaksi 70 miljoonaa euroa KME-konsernin osalta, 23,8 miljoonaa euroa Wieland-konsernin, IMI-konsernin ja Outokumpu-konsernin osalta, 16,1 miljoonaa euroa Boliden-konsernin osalta sekä 9,8 miljoonaa euroa Chalkorin ja HME:n osalta (riidanalaisen päätöksen 693 perustelukappale).

37 Kun otetaan huomioon se, että Wieland ja Buntmetall-konserni muodostivat yhden ainoan yrityksen heinäkuusta 1999 lähtien ja että kesäkuuhun 1995 saakka KME France ja KME Italy muodostivat yhdessä yrityksen, joka oli erillinen KME Germanysta, niille määrättyjen sakkojen laskentapohja vahvistettiin seuraavasti: 35 miljoonaa euroa KME-konsernin osalta (KME Germany, KME France ja KME Italy yhteisvastuullisesti), 17,5 miljoonaa euroa KME Germanyn osalta, 17,5 miljoonaa euroa KME Italyn

ja KME Francen osalta yhteisvastuullisesti, 3,25 miljoonaa euroa Wieland-konsernin osalta, 19,52 miljoonaa euroa Wielandin osalta ja 1,03 miljoonaa euroa Buntmetall-konsernin osalta (riidanalaisen päätöksen 694–696 perustelukappale).

38 Ottaakseen huomioon tarpeen vahvistaa sakon määrä sellaiseksi, että sillä olisi riittävä ehkäisevä vaikutus, komissio korotti Outokumpu-konsernille määrätyn sakon laskentapohjaa 50 prosentilla eli 35,7 miljoonaan euroon ja katsoi, että kyseisen konsernin maailmanlaajuinen liikevaihto, joka ylitti 5 miljardia euroa, osoitti, että sillä oli sellainen koko ja taloudelliset resurssit, joilla kyseinen korotus voitiin oikeuttaa (riidanalaisen päätöksen 703 perustelukappale).

Sakkojen perusmäärä

39 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että komissio korotti sakkojen laskentapohjia 10 prosentilla kultakin kokonaiselta rikkomisvuodelta ja 5 prosentilla kultakin kuuden kuukauden pituiselta tai sitä pidemmältä mutta alle vuoden pituiselta lisäajanjaksolta. Riidanalaisessa päätöksessä todettiin, että

– koska IMI-konserni osallistui kartelliin yhdentoista vuoden ja viiden kuukauden ajan, sen sakon laskentapohjaa, jonka määrä oli 23,8 miljoonaa euroa, oli korotettava 110 prosentilla

– koska Outokumpu-konserni osallistui kartelliin yhdentoista vuoden ja viiden kuukauden ajan, sen sakon laskentapohjaa, jonka määräksi vahvistettiin 35,7 miljoonaa euroa ehkäisevän vaikutuksen vuoksi tehdyn korotuksen jälkeen, oli korotettava 110 prosentilla

– koska Boliden-konserni osallistui kartelliin kahdentoista vuoden ja yhdeksän kuukauden ajan, sen sakon laskentapohjaa, jonka määrä oli 16,1 miljoonaa euroa, oli korotettava 125 prosentilla

– koska Chalkor osallistui kartelliin kahdentoista kuukauden ajan, sen sakon laskentapohjaa, jonka määrä oli 9,8 miljoonaa euroa, oli korotettava 10 prosentilla

– koska HME osallistui kartelliin kahden vuoden ja kuuden kuukauden ajan, sen sakon laskentapohjaa, jonka määrä oli 9,8 miljoonaa euroa, oli korotettava 25 prosentilla

– koska KME-konserni osallistui kartelliin viiden vuoden ja seitsemän kuukauden ajan, sen sakon laskentapohjaa, jonka määrä oli 35 miljoonaa euroa, oli korotettava 55 prosentilla

– koska KME Germany osallistui kartelliin seitsemän vuoden ja kahden kuukauden ajan, sen sakon laskentapohjaa, jonka määrä oli 17,5 miljoonaa euroa, oli korotettava 70 prosentilla

– koska KME France ja KME Italy osallistuivat kartelliin viiden vuoden ja kymmenen kuukauden ajan, niiden sakon laskentapohjaa, jonka määrä oli 17,5 miljoonaa euroa, oli korotettava 55 prosentilla ja

– koska Wielandin katsottiin olevan yhtäältä yksin vastuussa yhdeksän vuoden ja yhdeksän kuukauden jaksosta ja toisaalta yhteisvastuullisesti Buntmetall-konsernin kanssa vastuussa yhden vuoden ja kahdeksan kuukauden lisäjaksosta, sakon laskentapohjaa, jonka määrä oli 19,52 miljoonaa euroa ja jonka osalta Wieland

on yksin vastuussa, oli korotettava 95 prosentilla ja sakon laskentapohjaa, jonka määrä oli 3,25 miljoonaa euroa ja jonka osalta Wieland ja Buntmetall-konserni ovat yhteisvastuullisesti vastuussa, oli korotettava 15 prosentilla (riidanalaisen päätöksen 706–714 perustelukappale).

40 Näin ollen kyseisille yrityksille määrättyjen sakkojen perusmäärät ovat seuraavat:

– KME-konsernin osalta 54,25 miljoonaa euroa

– KME Germanyn osalta 29,75 miljoonaa euroa

– KME Francen ja KME Italyn osalta (yhteisvastuullisesti) 27,13 miljoonaa euroa

– Buntmetall-konsernin osalta 1,03 miljoonaa euroa

– Wieland-konsernin osalta 3,74 miljoonaa euroa

– Wielandin osalta 38,06 miljoonaa euroa

– IMI-konsernin osalta 49,98 miljoonaa euroa

– Outokumpu-konsernin osalta 74,97 miljoonaa euroa

– Chalkorin osalta 10,78 miljoonaa euroa

– HME:n osalta 12,25 miljoonaa euroa

– Boliden-konsernin osalta 36,225 miljoonaa euroa (riidanalaisen päätöksen 719 perustelukappale).

Raskauttavat ja lieventävät seikat

41 Outokumpu-konsernille määrätyn sakon perusmäärää korotettiin 50 prosentilla sillä perusteella, että se oli syyllistynyt rikkomisen uusimiseen, koska se oli yksi niistä yrityksistä, jolle [HT] 65 artiklan mukaisesta menettelystä ruostumattomasta teräksestä valmistettujen kylmävalssattujen levyjen valmistajien keskinäisen sopimuksen ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen osalta 18.7.1990 tehty komission päätös 90/417/EHTY (EYVL L 220, s. 28) oli osoitettu (riidanalaisen päätöksen 720–726 perustelukappale).

42 Lieventävinä seikkoina komissio otti huomioon sen, että KME-konserni ja Outokumpu-konserni toimittivat sille yhteistyönsä puitteissa tietoja, jotka eivät kuulu vuoden 1996 yhteistyötiedonannon alaan.

43 Tämän vuoksi komissio alensi Outokumpu-konsernille määrätyn sakon perusmäärää 40,17 miljoonalla eurolla, joka vastaa sakkoa, joka sille olisi määrätty syyskuusta 1989 heinäkuuhun 1997 ulottuvalta rikkomisajanjaksolta, jonka toteen näyttäminen oli

mahdollista sen komissiolle toimittamien tietojen avulla (riidanalaisen päätöksen 758 ja 759 perustelukappale).

44 KME-konsernille määrätyn sakon perusmäärää alennettiin 7,93 miljoonalla eurolla sen yhteistyön vuoksi; yhteistyön ansiosta komissio saattoi näyttää toteen, että kyseessä oleva rikkominen koski muovitettuja kuparisia vesi- ja viemäriputkia (riidanalaisen päätöksen 760 ja 761 perustelukappale).

Vuoden 1996 yhteistyötiedonannon soveltaminen

45 Komissio alensi vuoden 1996 yhteistyötiedonannon D kohdan nojalla Outokumpu-konsernin sakon määrää 50 prosentilla, Wieland-konsernin 35 prosentilla, Chalkorin 15 prosentilla, Boliden-konsernin ja IMI-konsernin 10 prosentilla sekä KME-konsernin 35 prosentilla. HME:n sakon määrää ei alennettu lainkaan tämän tiedonannon nojalla (riidanalaisen päätöksen 815 perustelukappale).

Sakkojen lopullinen määrä

46 Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan mukaisesti komissio vahvisti riidanalaisen päätöksen adressaateille määrättävien sakkojen määrät seuraavasti

– Boliden-konserni: 32,6 miljoonaa euroa

– Buntmetall-konserni: 0,6695 miljoonaa euroa

– Chalkor: 9,16 miljoonaa euroa

– HME: 4,49 miljoonaa euroa

– IMI-konserni: 44,98 miljoonaa euroa

– KME-konserni: 32,75 miljoonaa euroa

– KME Germany: 17,96 miljoonaa euroa

– KME France ja KME Italy (yhteisvastuullisesti): 16,37 miljoonaa euroa

– Outokumpu-konserni: 36,14 miljoonaa euroa

– Wieland-konserni: 2,43 miljoonaa euroa ja

– Wieland: 24,7416 miljoonaa euroa (riidanalaisen päätöksen 842 perustelukappale).

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

47 Kantajat nostivat käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 20.1.2005 jättämällään kannekirjelmällä.

48 Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanoa muutettiin, esittelevä tuomari määrättiin kahdeksanteen jaostoon, jonka käsiteltäväksi asia tämän vuoksi siirrettiin.

49 Kantajat vaativat, että

– riidanalaisen päätöksen 1 artiklan a, b ja c alakohta kumotaan siltä osin kuin se koskee 1.7.1995 ja 27.8.1998 välistä ajanjaksoa sekä 10.12.1998 ja 7.10.1999 välistä ajanjaksoa

– niille määrätyn sakon määrää alennetaan

– komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

50 Komissio vaatii, että

– kanne hylätään

– kantajille määrätyn sakon määrää korotetaan

– kantajat velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

51 Kanteissa vaaditaan yhtäältä riidanalaisen päätöksen osittaista kumoamista ja toisaalta kantajille määrätyn sakon alentamista.

1. *Riidanalaisen päätöksen osittaista kumoamista koskeva vaatimus*

Asianosaisten lausumat

52 Vaatimuksensa tueksi kantajat esittävät ainoastaan yhden kanneperusteen, jonka mukaan toteamusta siitä, että ne olisivat osallistuneet yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, rasittaa oikeudellinen virhe.

53 Kantajien mielestä komissio ei ole osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla ja oikeuskäytännön mukaisesti, että ne olivat 1.7.1995 ja 27.8.1998 välisenä ajanjaksona sekä 10.12.1998 ja 7.10.1999 välisenä ajanjaksona aikoneet toiminnallaan edistää kartellin kaikkien osapuolien yhteisten päämäärien saavuttamista ja että ne tiesivät muiden kilpailusääntöjen rikkojien kyseisten päämäärien tavoittamiseksi suunnitellusta tai toteutuneesta konkreettisesta käyttäytymisestä tai että ne saattoivat kohtuullisesti ennakoida sen ja olivat valmiit hyväksymään tähän sisältyvän riskin.

54 Kantajat väittävät 1.7.1995 ja 27.8.1998 välisen ajanjakson osalta lähinnä, että SANCO-järjestelyt eivät enää 1.7.1995 lähtien olleet osa kartellia. Näin ollen kartelli koostui niiden mukaan enää kahdesta osasta eli WICU- ja Cuprotherm-järjestelyistä sekä laajennetuista eurooppalaisista järjestelyistä.

55 Kantajien mukaan on kiistatonta, että ne eivät ole milloinkaan osallistuneet WICU- ja Cuprotherm-järjestelyihin ja että ne keskeyttivät osallistumisensa laajennettujen

eurooppalaisten järjestelyjen yhteydessä pidettyihin kokouksiin 1.7.1995 ja 27.8.1998 väliseksi ajaksi, ja tämä huomioiden kilpailusääntöjen rikkominen, josta kantajia moititaan, ei ollut jatkettua vaan se oli keskeytetty.

56 Kantajien mielestä se, että ne jatkoivat 1.7.1995 jälkeen osallistumista SANCO-tuottajien väliseen tietojenvaihtoverkostoon, ei vaikuta mitenkään siihen, oliko niiden osallistuminen kartelliin keskeytynyt vai ei. Vuoden 1995 puolivälistä eli siitä lähtien, kun M – yksi kantajien tuolloisista pääjohtajista – jätti tehtävänsä, 21.11.1997 saakka ne eivät näet omien sanojensa mukaan tienneet kartellin kokouksista eivätkä itse kartellin olemassaolosta. Kantajat ovat saaneet tietää laajennetuista eurooppalaisista järjestelyistä vasta 21.11.1997, jolloin KME-konserni pyysi niitä osallistumaan tähän yhteistyöhön, mistä ne kieltäytyivät.

57 Lisäksi kantajien mukaan SANCO-tuottajien välillä vuodesta 1988 lähtien käytössä ollut tietojenvaihtojärjestelmä oli seuraus lainvastaisten käyttölupasopimusten toimeenpanosta. Järjestelmän alkuperäinen ja pääasiallinen tavoite oli siis lainvastainen. Istunnossa kantajat myönsivät kuitenkin, että vuoden 1998 ja vuoden 1995 puolivälin välisenä aikana tietojenvaihtojärjestelmää hyödynnettiin myös kartellin yhteydessä. Kantajat väittävät, että koska ne eivät tienneet kokousten jatkuvuudesta ja kollusiivisesta yhteydenpidosta kartellin puitteissa vuoden 1995 puolivälin jälkeen, niiden osallistuminen tietojenvaihtojärjestelmään kyseisen ajankohdan jälkeen ei enää merkinnyt osallistumista kartelliin vaan yksinomaan lainmukaisten käyttölupasopimusten täytäntöönpanoa.

58 Kantajat väittävät 10.12.1998 ja 7.10.1999 välisen ajanjakson osalta ilmoittaneensa 10.12.1998 pidetyssä kokouksessa selvästi ja nimenomaisesti, että ne lopettavat yhteistyön laajennettujen eurooppalaisten järjestelyjen puitteissa. Kantajat palasivat kartelliin vasta 8.10.1999 pidetyssä kokouksessa.

59 Komissio vaatii kanneperusteen hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

60 Aluksi on huomautettava, että EY 81 artiklan 1 kohdan rikkominen voi aiheutua paitsi yksittäisestä myös useista toimenpiteistä tai jopa jatkuvasta käyttäytymisestä. Tämän tulkinnan oikeellisuutta ei voida kiistää sillä perusteella, että yksi tai useampi osatekijä tällaisesta useiden toimenpiteiden sarjasta tai jatkuvasta käyttäytymisestä voisi sellaisenaankin ja erikseen tarkasteltuna merkitä kyseisen määräyksen rikkomista (ks. vastaavasti asia C-49/92 P, komissio v. Anic Partecipazioni, tuomio 8.7.1999, Kok., s. I-4125, 81 kohta). Silloin, kun eri toimenpiteet kuuluvat kokonaissuunnitelmaan ja niillä on sama tavoite vääristää yhteismarkkinoiden sisäistä kilpailua, komissiolla on oikeus kohdistaa vastuu niistä sen mukaan, miten yritykset ovat osallistuneet kilpailusääntöjen rikkomiseen kokonaisuutena arvioiden (ks. yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004, Kok., s. I-123, 258 kohta).

61 Samaten yrityksen voidaan katsoa olevan vastuussa kokonaisvaltaisesta yhteisjärjestelystä, vaikka sen olisi todistettu välittömästi osallistuneen vain yhteen tai useampaan kartellin osatekijöistä, jos toisaalta se tiesi tai sen olisi väistämättä pitänyt tietää salaisen yhteistyön, johon se osallistui, kuuluneen kokonaissuunnitelmaan ja jos toisaalta suunnitelma kattoi kaikki kartellin osatekijät (ks. yhdistetyt asiat T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 20.4.1999, Kok., s. II-931, 773 kohta ja asia T-9/99, HFB ym. v. komissio, tuomio 20.3.2002, Kok., s. II-1487, 231 kohta).

62 Käsiteltävässä asiassa on kiistatonta, että kantajat osallistuivat laajennettuihin eurooppalaisiin järjestelyihin 3.6.1988 ja 30.6.1995 välisenä aikana, 27.8.1998 ja 10.12.1998 välisenä aikana sekä 8.10.1999 ja 22.3.2001 välisenä aikana. Kiistatonta on myös se, että ne vaihtoivat usein ja pysyvästi KME-konsernin ja Wielandin kanssa yksityiskohtaisia tietoja SANCO-merkkisten vesi- ja viemäriputkien myyntimääristä kartellin koko keston ajan eli 3.6.1988–22.3.2001.

63 Näin ollen on määritettävä, oliko mainittu tietojenvaihto yksi kartellin kokonaissuunnitelman osatekijöistä ja olisiko kantajien pitänyt tietää kartellin olemassaolosta ja toiminnasta 1.7.1995 ja 27.8.1998 välisenä aikana sekä 10.12.1998 ja 7.10.1999 välisenä aikana.

64 Riidanalaisessa päätöksessä (449–457 perustelukappale) komissio totesi, että kartellin kokonaissuunnitelmalla osapuolet

– vakiinnuttivat markkinaosuutensa jakamalla myyntimäärät maakohtaisesti

– sopivat hinnankorotuksista tai yhteen sovitetuista hinnoista ja panivat ne täytäntöön

– varmistivat markkinoiden jakamisen ja koordinoinnin toteutuksen valvontajärjestelmällä, joka koostui Euroopan eri alueita koskevasta markkinaehtojärjestelystä sekä kaupallisia strategioita, myyntimääriä ja -tavoitteita sekä toisinaan hintoja ja alennuksia koskevien luottamuksellisten tietojen säännöllisestä vaihtamisesta.

65 Komissio huomautti riidanalaisen päätöksen 143 perustelukappaleessa, että SANCO-putkia koskevien tietojen vaihtaminen mahdollisti myyntimäärien valvonnan. Lisäksi on huomautettava, että riidanalaisen päätöksen 138 perustelukappaleessa komissio totesi SANCO-tuottajien ja laajennettujen eurooppalaisten järjestelyjen osapuolten ohjanneen säännöllisesti myyntimäärien jakamista. Lopuksi riidanalaisen päätöksen 486 perustelukappaleessa komissio korosti, että kartellissa ”keskeistä – – oli myyntimääriä koskevien tietojen vaihtaminen ja määrällisten kiintiöiden jakaminen sen perusteella”.

66 Kantajat eivät ole kiistäneet näitä toteamuksia 3.6.1988 ja 1.7.1995 välisen ajanjakson osalta. Sitä vastoin 1.7.1995 alkaneen ja 22.3.2001 päättyneen ajanjakson osalta ne väittävät, etteivät ne voineet kohtuudella ennakoida osallistumisensa tietojenvaihtojärjestelmään vuoden 1995 puolivälin jälkeen edistäneen kartellin toimintaa.

67 Kantajien perustelut eivät kuitenkaan ole vakuuttavia. Ne olivat näet osallistuneet useita vuosia sekä SANCO-järjestelyihin että laajennettuihin eurooppalaisiin järjestelyihin, joihin sisältyi tuotannon jakamista ja sen täytäntöönpanon valvontaa myyntimääriä koskeneen tiiviin ja yksityiskohtaisen tietojenvaihdon avulla, joten kantajat eivät voi väittää, että M:n luopuminen tehtävästään vuoden 1995 puolivälissä olisi aiheuttanut yrityksessä ”muistinmenetyksen” kartellin olemassaolosta tai sen toimintatavoista.

68 Kantajat eivät myöskään väitä M:n olleen ainoa työntekijä tai johtaja, joka tiesi niiden osallistumisesta kartelliin vuosina 1998–1995.

69 On todettava, että kantajat tukivat kartellin puitteissa sovittua kilpailua rajoittavaa mekanismia koko sen ajan, kun ne osallistuivat tietojenvaihtojärjestelmään.

Osallistuminen järjestelmään merkitsi siten sitä, että ne jatkoivat osallistumistaan kartelliin (ks. vastaavasti edellä 60 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 281 kohta). Edellä 64–68 kohdassa mainituista syistä kantajien piti näet väistämättä tietää, että niiden osallistuminen tietojenvaihtojärjestelmään oli osa kartellin kokonaissuunnitelmaa.

70 Lopuksi on todettava, että kantajien väite, jonka mukaan SANCO-järjestelyt eivät enää vuoden 1995 puolivälin jälkeen olleet osa kartellia, on vaikutukseton. Kuten edellä 69 kohdassa todetaan, kantajien jatketun osallistumisen kartelliin osoittaa nimittäin se, että ne osallistuivat tietojenvaihtojärjestelmään keskeytyksettä ja että niiden piti väistämättä tietää mainitun järjestelmän olleen osa kyseessä olevan kilpailusääntöjen rikkomisen kokonaissuunnitelmaa.

71 Tästä seuraa, että kantajien esittämä vaatimus päätöksen osittaisesta kumoamisesta on hylättävä.

2. *Sakon määrän alentamista koskeva vaatimus*

72 Tämän vaatimuksen tueksi kantajat vetoavat kolmeen kanneperusteeseen, joista ensimmäisen mukaan vanhentumisaikojen soveltamisessa on tehty oikeudellinen virhe, toisen mukaan sakon laskentapohjaa on korotettu virheellisesti kilpailusääntöjen rikkomisen keston vuoksi ja kolmannen mukaan vuoden 1996 yhteistyötiedonantoa on sovellettu virheellisesti.

73 Ennen kantajien esittämien kanneperusteiden tutkimista on huomautettava, että riidanalaisen päätöksen 601 ja 842 perustelukappaleesta ilmenee, että komissio määräsi sakkoja kilpailusääntöjen rikkomisen vuoksi asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan nojalla. Lisäksi komissio määritti sakkojen määrän soveltaen suuntaviivoissa ja vuoden 1996 yhteistyötiedonannossa määritettyä menetelmää (ks. edellä 26 kohta).

74 Vaikka suuntaviivoja ei voidakaan pitää oikeussääntöinä, niissä vahvistetaan käytännesääntöjä, joissa ilmaistaan noudatettava käytäntö ja joista komissio voi poiketa erityistapauksessa vain esittämällä sellaiset perusteet, jotka ovat sopusoinnussa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa (ks. asia C-397/03 P, Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, tuomio 18.5.2006, Kok., s. I-4429, 91 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

75 Unionin yleisen tuomioistuimen asiana on valvoessaan näin ollen kanteen kohteena olevalla päätöksellä määrättyjen sakkojen lainmukaisuutta tarkistaa, onko komissio käyttänyt harkintavaltaansa suuntaviivoissa esitettyä menetelmää käyttäen, ja niiltä osin kuin se totesi, että suuntaviivoista on poikettu, tarkistaa, onko poikkeaminen oikeutettu ja oikeudellisesti tarkasteltuna riittävästi perusteltu. Tältä osin on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut yhtäältä suuntaviivoja koskevan periaatteen pätevyyden ja toisaalta suuntaviivoissa esitetyn laskentamenetelmän pätevyyden (ks. yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005, Kok., s. I-5425; 252–255, 266, 267, 312 ja 313 kohta).

76 Se, että komissio on itse rajoittanut harkintavaltaansa antamalla suuntaviivat, ei nimittäin ole yhteensopimatonta sen kanssa, että sillä säilyy huomattava liikkumavara harkintavallan suhteen. Suuntaviivoihin sisältyy erilaisia joustavia tekijöitä, joiden perusteella komissiolla on mahdollisuus käyttää harkintavaltaansa asetuksen N:o 17 ja asetuksen N:o 1/2003 säännösten mukaisesti, sellaisina kuin yhteisöjen tuomioistuin on kyseisiä säännöksiä tulkinnut (ks. edellä 75 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 267 kohta).

77 Tämän vuoksi aloilla, joilla komissiolla edelleen on harkintavaltaa, esimerkiksi siltä osin kuin kyse on sakon laskentapohjasta tai siitä, kuinka paljon sakon määrää korotetaan rikkomisen keston perusteella –, kyseisiä arviointeja koskeva laillisuusvalvonta rajoittuu sen tutkimiseen, ettei asiassa ole tehty ilmeistä arviointivirhettä (ks. vastaavasti asia T-241/01, Scandinavian Airlines System v. komissio, tuomio 18.7.2005, Kok., s. II-2917, 64 ja 79 kohta).

78 Komission harkintavalta ja sen sille asettamat rajat eivät lähtökohtaisesti vaikuta siihen, miten tuomioistuin käyttää täyttä tuomiovaltaansa (ks. yhdistetyt asiat T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00, JFE Engineering ym. v. komissio, tuomio 8.7.2004, Kok., s. II-2501, 538 kohta), jonka perusteella se voi poistaa komission määräämän sakon tai alentaa tai korottaa tällaisen sakon määrää (ks. vastaavasti asia C-3/06 P, Groupe Danone v. komissio, tuomio 8.2.2007, Kok., s. I-1331, 60–62 kohta ja asia T-368/00, General Motors Nederland ja Opel Nederland v. komissio, tuomio 21.10.2003, Kok., s. II-4491, 181 kohta).

Kanneperuste, jonka mukaan vanhentumisaikoja koskevien oikeussääntöjen soveltamisessa on tehty oikeudellinen virhe

Asianosaisten lausumat

79 Kantajat väittävät, etteivät ne ole osallistuneet yhtenä kokonaisuutena pidettävään ja jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, joten komissio rikkoi niiden mielestä vanhentumisaikoja koskevia oikeussääntöjä määrätessään sakon päivämäärää 22.3.1996 edeltävälle ajanjaksolle, koska se käynnisti asian tutkimisen vasta 22.3.2001. Tässä yhteydessä kantajat korostavat, että SANCO-käyttölupien mukainen myyntimäärätietojen vaihtaminen vuoden 1995 puolivälin jälkeen ei kuulunut kartelliin ja että

yhteistoimintajärjestely, johon ne liittyivät 27.8.1998, ei vastannut yhteistoimintajärjestelyjä, jonka ne lopettivat vuoden 1995 puolivälissä.

80 Lisäksi kantajat väittävät, että vanhentumisaikojen osalta niitä olisi yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaisesti pitänyt kohdella samoin kuin HME:tä, Muelleriä, Buntmetall-konsernia ja Chalkoria.

81 Komissio vaatii tämän kanneperusteen hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

82 Aluksi on huomautettava, että edellä 60–71 kohdasta ilmenee komission todenneen riidanalaisessa päätöksessä oikeutetusti, että kantajat olivat osallistuneet yhtenä kokonaisuutena pidettävään ja jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen 3.6.1988 ja 22.3.2001 välisenä aikana. Kantajien keskeytymätön osallistuminen tietojenvaihtojärjestelmään näet riitti osoittamaan niiden jatketun osallistumisen kartelliin.

83 Tästä seuraa, että riippumatta komission HME:hen, Muelleriin, Buntmetall-konserniin ja Chalkoriin littyvistä toteamuksista asetuksen N:o 1/2003 25 artiklassa tarkoitettua vanhentumista ei sovelleta kantajiin.

84 Ylimääräisenä huomautuksena on kuitenkin aiheellista todeta, että riidanalaisen päätöksen 216, 449 ja 450 perustelukappaleesta sekä 1 artiklasta ilmenee, että HME:n,

Muellerin, Buntmetall-konsernin ja Chalkorin on katsottu olevan vastuussa osallistumisestaan kartelliin vuodesta 1997 tai 1998 lähtien, kun taas kantajien on katsottu olevan vastuussa vuodesta 1988 lähtien.

85 Näin ollen tämä kanneperuste on hylättävä perusteettomana.

Kanneperuste, jonka mukaan suhteellisuusperiaatetta on loukattu

Asianosaisten lausumat

86 Kantajat väittävät komission loukanneen suhteellisuusperiaatetta, kun se korottaessaan sakon laskentapohjaa kilpailusääntöjen rikkomisen keston vuoksi ei ottanut huomioon kantajien rajallista osallistumista kartelliin merkittävän ajanjakson ajan. Kantajien mukaan kahtena ajanjaksona, jolloin ne olivat keskeyttäneet osallistumisensa kartelliin, ne toimittivat ja saivat tietoja myyntimääristä ainoastaan SANCO-käyttölupasopimuksen perusteella.

87 Vastauskirjelmässään kantajat väittävät, että vahvistaessaan sakon määrän komissio otti huomioon pelkästään kartellin vakavuuden sellaisenaan eikä huomioinut asianmukaisesti kantajien roolia kyseessä olevassa kilpailusääntöjen rikkomisessa. Tässä yhteydessä kantajat viittaavat oikeuskäytäntöön ja väittävät, että kilpailusääntöjen

rikkomisen vakavuutta ei arvioida pelkästään rikkomiselle ominaisten seikkojen vaan myös kyseiselle yritykselle ominaisten olosuhteiden perusteella.

88 Näin ollen – vaikka ei olisi todettava, että komission pitäisi ottaa huomioon kantajien osallistumisen rajallisuus korottaessaan sakon laskentapohjaa rikkomisen keston vuoksi – kantajat katsovat, että sen on toimittava näin vahvistaessaan sakon määrää suhteessa rikkomisen vakavuuteen.

89 Komissio vaatii tämän kanneperusteen hylkäämistä ja esittää oikeudenkäyntiväitteen siitä väitteestä, jonka mukaan se ei huomioinut kantajien roolia kartellissa arvioidessaan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta. Komission mukaan kyseinen oikeudenkäyntiväite on uusi kanneperuste, jota ei esitetty kannekirjelmässä ja joka näin ollen on jätettävä tutkimatta.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

90 Komission esittämästä oikeudenkäyntiväitteestä on syytä muistuttaa, että unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdasta ja 48 artiklan 2 kohdasta ilmenee yhdessä luettuina, että kannekirjelmässä on mainittava oikeudenkäynnin kohde sekä esitettävä yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista ja että asian käsittelyn aikana ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu käsittelyssä esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin. Sellainen peruste, jolla laajennetaan aiemmin kannekirjelmässä nimenomaisesti tai implisiittisesti esitettyä perustetta ja jolla on läheinen yhteys siihen, on kuitenkin otettava tutkittavaksi

(ks. asia T-207/95, Ibarra Gil v. komissio, tuomio 5.2.1997, Kok. H., s. I-A-13 ja II-31, 51 kohta; ks. vastaavasti myös asia 306/81, Verros v. parlamentti, tuomio 19.5.1983, Kok., s. 1755, 9 ja 10 kohta). Perusteen tueksi esitettyä väitettä on kohdeltava samoin (ks. asia T-231/99, Joynson v. komissio, tuomio 21.3.2002, Kok., s. II-2085, 156 kohta ja asia T-345/05, Mote v. parlamentti, tuomio 15.10.2008, Kok., s. II-2849, 85 kohta).

91 Kantajat korostivat kannekirjelmässään, ettei komissio laskiessaan niille määrätyn sakon määrää ottanut huomioon sitä, että niiden osallistuminen kartelliin oli rajallista. Kannekirjelmästä ilmenee, että niiden kanneperusteessa väitetään määrätyn sakon olleen suhteettoman suuri. Kantajien kannekirjelmässä esittämä väite koskee kuitenkin ainoastaan sakon laskentapohjan korottamista kilpailusääntöjen rikkomisen keston perusteella.

92 Vastauskirjelmässään kantajat eivät viittaa uusiin tosiseikkoihin vaan pyrkivät laajentamaan kanneperusteensa alaa sisällyttääkseen siihen myös väitteen, joka koskee niiden kartelliin osallistumisen vakavuuden arviointia. Kyseisellä väitteellä ei kuitenkaan voida katsoa laajennettavan kanneperustetta, jonka mukaan määrätty sakko on suhteettoman suuri, sellaisena kuin peruste on esitetty kannekirjelmässä, eikä väitteellä voida katsoa olevan siihen läheistä yhteyttä. Päätöksen olennaisen tekijän, kuten käsiteltävässä asiassa tarkasteltavan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arvioinnin, riitautus on nimittäin muotoiltava unionin yleisessä tuomioistuimessa erikseen jo kannekirjelmävaiheessa.

93 Tämän vuoksi kantajien kartelliin osallistumisen vakavuuden arviointia koskeva väite on jätettävä tutkimatta.

94 Kanneperusteen pätevyydestä on todettava, että kanneperuste koskee seikkaa, johon komissio on suuntaviivojen nojalla säilyttänyt harkintavaltaa. Näin ollen tämä

kanneperuste voidaan hyväksyä ainoastaan, jos unionin yleinen tuomioistuin toteaa komission tehneen ilmeisen arviointivirheen (ks. edellä 77 kohta).

95 Tässä yhteydessä on muistettava, ettei sakon laskentapohjan korottaminen rikkomisen keston perusteella rajoitu ainoastaan sellaiseen tapaukseen, jossa voitaisiin katsoa olevan suora yhteys rikkomisen keston ja sellaisen lisääntyneen vahingon välillä, joka kohdistuu kilpailua koskevien sääntöjen tavoitteisiin (ks. vastaavasti asia T-203/01, Michelin v. komissio, tuomio 30.9.2003, Kok., s. II-4071, 278 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

96 Suuntaviivoista ilmenee lisäksi, ettei komissio ole luonut minkäänlaista limittäisyyttä tai keskinäistä riippuvuutta rikkomisen vakavuutta ja sen kestoa koskevan arvioinnin välille.

97 Päinvastoin suuntaviivoista ilmenee ensinnäkin se, että niissä säädetään kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arvioinnista sellaisenaan sakon laskentapohjan määrittämiseksi. Toiseksi rikkomisen vakavuutta arvioidaan suhteessa asianomaisen yrityksen ominaispiirteisiin sekä erityisesti suhteessa sen kokoon ja asemaan merkityksellisillä markkinoilla, mikä voi antaa aihetta laskentapohjan painotuksen määrittämiseen, yritysten jakamiseen ryhmiin ja erityisen laskentapohjan vahvistamiseen. Kolmanneksi rikkomisen kesto otetaan huomioon perusmäärän vahvistamisessa, ja neljänneksi suuntaviivoissa säädetään siitä, että raskauttavat ja lieventävät olosuhteet otetaan huomioon ja että sakon määrää on näin mahdollista mukauttaa muun muassa sen perusteella, kuinka aktiivisesti tai passiivisesti asianomaiset yritykset ovat osallistuneet rikkomisen toteuttamiseen.

98 Näin ollen pelkästään se, että komissio on varannut itselleen mahdollisuuden korottaa pitkäaikaisten kilpailusääntöjen rikkomisten osalta sakon määrää kultakin sellaiselta vuodelta, jona kilpailusääntöjä rikottiin, määrällä, joka voi olla jopa 10 prosenttia siitä sakon määrästä, johon on päädytty rikkomisen vakavuuden perusteella, ei millään tavalla merkitse sitä, että komissiolla olisi velvollisuus vahvistaa kyseinen korotus kartellin toiminnan intensiivisyyden tai vaikutusten saati rikkomisen vakavuuden perusteella. Komission asiana on nimittäin laajaa harkintavaltaansa käyttäen

(ks. edellä 77 kohta) valita se korotuksen määrä, jota se aikoo soveltaa rikkomisen keston perusteella.

99 Käsiteltävässä asiassa komissio totesi erityisesti riidanalaisen päätöksen 706 perustelukappaleessa, että kantajat olivat osallistuneet kartelliin 12 vuoden ja 9 kuukauden ajan (ks. tältä osin edellä 60–71 kohta), eli ne olivat osallistuneet suuntaviivoissa tarkoitettuun pitkäaikaiseen rikkomiseen. Komissio korotti näin ollen niille määrätyn sakon laskentapohjaa 125 prosentilla. Se ei näin tehdessään ole poikennut suuntaviivoissa itselleen asettamistaan säännöistä.

100 Unionin yleinen tuomioistuin katsoo lisäksi, ettei mainittu 125 prosentin korotus ole käsiteltävässä asiassa ilmeisen suhteeton, kun huomioidaan kyseessä olevan kilpailusääntöjen rikkomisen kesto.

Kanneperuste, jonka mukaan sakon määrää ei ole alennettu tarpeeksi, kun huomioidaan kantajien yhteistyö vuoden 1996 yhteistyötiedonannon nojalla

Asianosaisten lausumat

101 Kantajat väittävät, että ne olisivat yhteistyönsä perusteella ansainneet suuremman alennuksen sakkonsa määrään, koska ne vahvistivat M:n toimittamien tietojen paikkansapitävyyden ja toimittivat komissiolle vastauksessaan väitetiedoksiantoon SANCO-järjestelyjen yksityiskohtaisen kuvauksen.

102 Lisäksi ne väittävät, että komissio loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta myöntäessään niille saman sakon määrän alennuksen kuin IMI-konsernille, vaikka ne tekivät omien sanojensa mukaan komission kanssa sitä enemmän yhteistyötä. IMI-konsernille määrätyn sakon määrän alennuksen perusteena oli pelkästään se, että se oli myöntänyt kilpailusääntöjen rikkomisen eikä ollut kiistänyt tosiseikkoja, joihin komissio tukeutui. Kantajat toimittivat lisäksi tietoja komissiolle ja selvensivät tai vahvistivat tärkeitä tosiseikkoja, jotka helpottivat tutkimuksen toteuttamista ja joihin komissio tukeutui riidanalaisessa päätöksessä.

103 Komissio vaatii kanneperusteen hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

104 Aluksi on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sakon alentaminen on perusteltua hallinnollisessa menettelyssä harjoitetun yhteistyön vuoksi, jos komissio on sen ansiosta voinut todeta kilpailusääntöjen rikkomisen helpommin (ks. asia T-311/94, BPB de Eendracht v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok., s. II-1129, 325 kohta ja asia T-338/94, Finnboard v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok., s. II-1617, 363 kohta).

105 On myös korostettava, että kun kyse on kartellin jäsenten komission kanssa tekemän yhteistyön arvioimisesta, ainoastaan komission tekemä ilmeinen arviointivirhe voi olla arvostelun kohteena, koska komissiolla on laaja harkintavalta, kun se arvioi yrityksen yhteistyön laatua ja hyödyllisyyttä muun muassa suhteessa muiden yritysten

avuliaisuuteen asian selvittämisessä (ks. asia C-328/05 P, SGL Carbon v. komissio, tuomio 10.5.2007, Kok., s. I-3921, 88 kohta). Komission on kyseisessä arvioinnissa kuitenkin noudatettava yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

106 Lisäksi vuoden 1996 yhteistyötiedonannon D2 kohdasta ilmenee, että kyseistä tiedonantoa voidaan soveltaa yritykseen, jos se ennen väitetiedoksiannon lähettämistä toimittaa komissiolle tietoja, jotka auttavat vahvistamaan kilpailusääntöjen rikkomisen, tai jos se väitetiedoksiannon vastaanottamisen jälkeen ilmoittaa komissiolle, ettei se kiistä komission syytteiden pohjana olevien tosiseikkojen paikkansapitävyyttä.

107 Käsiteltävässä asiassa sekä IMI-konserni että kantajat aloittivat yhteistyönsä väitetiedoksiannon lähettämisen jälkeen. Näin ollen kantajat eivät voi vaatia suurempaa alennusta kuin IMI-konsernille on myönnetty, paitsi jos niiden yhteistyö on auttanut komissiota kilpailusääntöjen rikkomisen toteamisessa IMI-konsernin yhteistyötä enemmän.

108 Tässä yhteydessä on todettava, että riidanalaisesta päätöksestä ilmenee kantajien yhteistyön poikkeavan IMI-konsernin yhteistyöstä ainoastaan siltä osin, että vain kantajat ovat ”selkiyttäneet tiettyjä tosiseikkoja koskevia yksityiskohtia” (riidanalaisen päätöksen 809 ja 812 perustelukappale). Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee lisäksi implisiittisesti, että komissio arvioi IMI-konsernin yhteistyön olleen suunnilleen yhtä hyödyllistä kuin kantajien yhteistyö, koska molemmat aloitettiin vaiheessa, jossa erityisesti Muellerin, Outokumpu-konsernin, KME-konsernin, Wielandin ja Chalkorin yhteistyön ansiosta komission oli jo mahdollista todeta kyseessä oleva kilpailusääntöjen rikkominen kokonaisuudessaan. Kantajat eivät myöskään väitä, ettei komission ollut mahdollista todeta kartellin olemassaoloa kokonaisuudessaan sillä hetkellä, kun ne aloittivat yhteistyön.

109 Lisäksi on korostettava, että edellä 102 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen kaltainen ilmoitus, jossa ainoastaan vahvistetaan toisen yrityksen komissiolle tutkimuksen aiemmassa vaiheessa toimittamat tiedot, ei helpota komission tehtävää merkittävästi eikä näin ollen riitä oikeuttamaan sakon määrän alentamista yhteistyön perusteella (ks. vastaavasti asia T-44/00, Mannesmannröhren-Werke v. komissio, tuomio 8.7.2004, Kok., s. II-2223, 301 kohta ja asia T-38/02, Groupe Danone v. komissio, tuomio 25.10.2005, Kok., s. II-4407, 455 kohta).

110 Edellä esitetyn perusteella on todettava, ettei komissio ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä arvioidessaan kantajien yhteistyön hyödyllisyyttä eikä loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta alentaessaan kantajien ja IMI-konsernin sakkoja vuoden 1996 yhteistyötiedonannon nojalla samalla prosenttimäärällä. Tämäkään kanneperuste ei siten ole perusteltu.

111 Näin ollen kanne on hylättävä.

3. *Vastakanteessa esitetty vaatimus, joka perustuu siihen, että kantajia on mahdollisesti suosittu Chalkoriin ja IMI-konserniin nähden*

Asianosaisten lausumat

112 Komissio toteaa IMI-konsernin esittäneen asiassa T-18/05 toimittamassaan kannekirjelmässä ja Chalkor asiassa T-21/05 toimittamassaan kannekirjelmässä, että määrittäessään sakon määrää komissio ei ottanut huomioon sitä, etteivät ne osallistuneet

SANCO-järjestelyihin eivätkä WICU- ja Cuprotherm-järjestelyihin ja että ne olivat näin ollen syyllistyneet vähemmän vakavaan kilpailusääntöjen rikkomiseen kuin kantajat eli Wieland ja KME-konserni. IMI-konsernin ja Chalkorin väitteissä otetaan esiin kartellin osapuolten väitetty syrjintä yhtenä kokonaisuutena pidettäväksi kilpailusääntöjen rikkomiseksi katsotun toiminnan yhteydessä.

113 Komissio väittää, että jos unionin yleinen tuomioistuin hyväksyy IMI-konsernin ja Chalkorin tätä koskevat väitteet, sen on täyttä tuomiovaltaansa käyttäen pikemminkin korotettava KME-konsernille, kantajille ja Wielandille määrättyjen sakkojen määrää kuin alennettava IMI-konsernille ja Chalkorille määrättyjen sakkojen määrää

114 Kantajat vaativat tämän vaatimuksen hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

115 Unionin yleinen tuomioistuin totesi asiassa T-18/05, IMI ym. vastaan komissio, ja asiassa T-21/05, Chalkor vastaan komissio, tänään antamissaan tuomioissa (Kok., s. II-1769 ja Kok., s. II-1895), että IMI-konserni ja Chalkor ovat syyllistyneet vähemmän vakavaan kilpailusääntöjen rikkomiseen kuin Boliden-konserni, KME-konserni ja Wieland ja että komissio on tehnyt virheen, kun se ei ottanut tätä seikkaa huomioon laskiessaan sakkojen määriä.

116 Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin totesi täyttä tuomiovaltaansa käyttäen, että komission käyttämä sakon laskentapohja oli asianmukainen kartellin kolmen osan kokonaisuuden vakavuuteen nähden ja että IMI-konsernille ja Chalkorille määrättyjen

sakkojen laskentapohjia oli alennettava sen ottamiseksi huomioon, ettei komissio pitänyt niitä vastuullisina SANCO-järjestelyjen osalta (edellä 115 kohdassa mainittu asia IMI ym. v. komissio, tuomion 166, 167 ja 189 kohta ja edellä 115 kohdassa mainittu asia Chalkor v. komissio, tuomion 104, 105 ja 185 kohta).

117 Tästä seuraa, että komission vaatimus on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

118 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Työjärjestyksen 87 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa kuitenkin määrätään, että jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi tai jos siihen on muutoin erityisiä syitä, unionin yleinen tuomioistuin voi määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan.

119 Käsiteltävässä asiassa kantajat ovat hävinneet asian, kun taas komissio on hävinnyt vastakanteensa. On kuitenkin todettava, että asiansa ovat hävinneet lähinnä kantajat. Näin ollen on määrättävä, että kantajat vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan ja ne velvoitetaan korvaamaan 90 prosenttia komission oikeudenkäyntikuluista, kun taas komissio vastaa 10 prosentista omia oikeudenkäyntikulujaan.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Komission esittämä vastakanne hylätään.

3) Boliden AB, Outokumpu Copper Fabrication AB ja Outokumpu Copper BCZ SA vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja ne velvoitetaan korvaamaan 90 prosenttia komission oikeudenkäyntikuluista.

4) Komissio vastaa 10 prosentista omia oikeudenkäyntikulujaan.

Martins Ribeiro Papasavvas Wahl

Julistettiin Luxemburgissa 19 päivänä toukokuuta 2010.

Allekirjoitukset

Sisällys

Asian tausta ..... II - 1849

1. Hallinnollinen menettely ..... II - 1849

2. Riidanalainen päätös ..... II - 1852

Kyseessä olevat tuotteet ja markkinat ..... II - 1858

Kyseessä olevan kilpailusääntöjen rikkomisen osatekijät ..... II - 1859

Kyseessä olevan kilpailusääntöjen rikkomisen kesto ja jatkettu luonne ..... II - 1860

Sakkojen määrän vahvistaminen ..... II - 1861

Sakon laskentapohja ..... II - 1862

– Vakavuus ..... II - 1862

– Eriytetty kohtelu ..... II - 1863

Sakkojen perusmäärä ..... II - 1865

Raskauttavat ja lieventävät seikat ..... II - 1868

Vuoden 1996 yhteistyötiedonannon soveltaminen ..... II - 1869

Sakkojen lopullinen määrä ..... II - 1869

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset ..... II - 1870

Oikeudellinen arviointi ..... II - 1871

1. Riidanalaisen päätöksen osittaista kumoamista koskeva vaatimus ..... II - 1872

Asianosaisten lausumat ..... II - 1872

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1874

2. Sakon määrän alentamista koskeva vaatimus ..... II - 1877

Kanneperuste, jonka mukaan vanhentumisaikojen soveltamisessa on tehty oikeudellinen virhe ..... II - 1879

Asianosaisten lausumat ..... II - 1879

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1880

Kanneperuste, jonka mukaan suhteellisuusperiaatetta on loukattu ..... II - 1881

Asianosaisten lausumat ..... II - 1881

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1882

Kanneperuste, jonka mukaan sakon määrää ei ole alennettu tarpeeksi, kun huomioidaan kantajien yhteistyö vuoden 1996 yhteistyötiedonannon nojalla .... II - 1885

Asianosaisten lausumat ..... II - 1885

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1886

3. Vastakanteessa esitetty vaatimus, joka perustuu siihen, että kantajia on mahdollisesti suosittu Chalkoriin ja IMI-ryhmään nähden ..... II - 1888

Asianosaisten lausumat ..... II - 1888

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1889

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 1990